

การป้องกันการเริ่มต้นการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยเด็กสามารถทำได้หากเริ่มต้นที่ครอบครัว

ปัจจุบันการเริ่มต้นการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีแนวโน้มอายุที่ต่ำลง หลายการศึกษาพบอายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่อายุน้อยที่สุดอยู่ที่ 9-10 ปี พบได้ในช่วงวัยเด็กตอนปลาย ซึ่งจัดเป็นกลุ่มวัยก่อนเสี่ยง และเป็นวัยวิกฤต (**critical period**) นับว่าเป็นวัยแห่งการวางรากฐานที่สำคัญของชีวิตเพื่อก้าวเข้าสู่วัยรุ่นอย่างมีคุณภาพ หากมีการเริ่มต้นการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่อายุยังน้อย อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางสมอง รวมถึงมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นนักดื่มประจำ และยังพบปัญหาที่มีสาเหตุมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่รุนแรงมากขึ้นด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าความผูกพันในครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยอาจสามารถอธิบายตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social cognitive theory) ของ แบนดูรา (1986) ที่กล่าวว่าการแสดงพฤติกรรม (Represent Behavior, B) เป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตัวบุคคล (Internal Person Factor, P) กับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมภายนอกที่อยู่รอบตัวบุคคล (External Environment, E) (Bandura, 1986) โดยที่พฤติกรรมที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นเป็นการแสดงพฤติกรรม (B) ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่เด็กในวัยเด็กตอนปลายมีความผูกพันในครอบครัวที่บิดามารดาอาจแสดงออกโดยการแสดงความผูกพัน การดูแลเอาใจใส่ การมีกิจกรรมร่วมกัน และการแสดงออกของครอบครัวที่มีต่อกัน ในลักษณะของการให้การสนับสนุนให้สามารถปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งถือเป็นปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม (E) รวมถึงการที่เด็กเหล่านี้อาจมีความคาดหวังในผลลัพธ์ที่ดีจากการไม่ดื่ม และมีความรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคล จึงอาจส่งผลให้เด็กเหล่านี้มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ซึ่งหมายถึงการที่มีความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (P) และส่งผลให้เด็กเหล่านี้มีพฤติกรรมที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ (B)

การศึกษาค้นคว้านี้ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันในครอบครัว หมายถึง ความรู้สึกใกล้ชิดต่อบิดามารดา การรับรู้ถึงการเอาใจใส่ของบิดามารดา มีความพึงพอใจในสัมพันธภาพของบิดามารดาต่อตนเอง รู้สึกเป็นที่รัก และความรู้สึกเป็นที่ต้องการในครอบครัว และการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลมีความเชื่อและรับรู้ถึงความสามารถของตนเองในการปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ในสถานการณ์ต่างๆ เช่น เมื่อมีแรงกดดันทางสังคม เมื่อมีโอกาสในการดื่ม และเมื่อต้องการผ่อนคลายทางอารมณ์ที่จะนำไปสู่การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามการรับรู้ของวัยเด็กตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 9-12 ปี ทั้งเพศชายและหญิง เป็นเด็กนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดแม่ฮ่องสอน 7 โรงเรียน จำนวน 115 คน ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ความผูกพันในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 50.40 และระดับปานกลาง ร้อยละ 49.60

2. การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 68.70 และในระดับต่ำ ร้อยละ 31.30 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านความสามารถในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่อมีแรงกดดันทางสังคม และด้านความสามารถในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่อมีโอกาสในการดื่มฯ อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 69.60 และร้อยละ 55.70 ตามลำดับ ส่วนด้านความสามารถในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่อต้องการผ่อนคลายทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 53.00

3. ความผูกพันในครอบครัว และการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่มีความสัมพันธ์ อย่างไรก็ตามความผูกพันในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความสามารถในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่อมีโอกาสในการดื่มฯ ($r = 0.33, p < 0.01$)

จากผลการศึกษาสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการลดระดับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยเด็กตอนปลาย โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความผูกพันในครอบครัว และมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการปฏิเสธการดื่มฯ อยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะด้านเมื่อต้องการผ่อนคลายทางอารมณ์ ควรได้รับการช่วยเหลือและส่งเสริมให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ด้านลบและการจัดการอย่างเหมาะสม

2. ความผูกพันในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการปฏิเสธการดื่มฯ ด้านเมื่อมีโอกาสในการดื่มฯ ควรนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนส่งเสริมความผูกพันในครอบครัว ให้มีความผูกพันในครอบครัวมากยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันพฤติกรรมการดื่มฯ เมื่อมีโอกาสในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์